

gosp. minister zaklical: „Das ist nicht wahr!“ — Kaj pravi „Tagblatt“ k temu? Kako, da molči?

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Zbornica poslancev je dognala razprave o dohodkih in stroških državnih za leto 1869. Za 2 milijona in 742.493 goldinarjev, ki h koncu leta zmanjkajo, naj se naredi dolg. —

Pri obravnavi državnih stroškov za šolstvo in bogočastje je poprijel gosp. Svetec besedo in kazal, da glasoviti §. 19. državnih osnovnih postav, kar se tiče naroda slovenskega, je še zmiraj le §. na papirji in da vlada z ozirom na obljube, ki jih je dal gospod minister nauka ob priliki lanskega proračunskega posvetovanja v državnem zboru, ni bila mož beseda. „Ravno nasprotno — nadaljuje Svetec — moram izreči, da se po oni dōbi, vsaj kar se slovenskega naroda tiče, ni nič spremenilo; da je ostalo vse pri starem, in da živimo v prav istih razmerah, kakoršne so bile pred ustavno napravljenimi pravicami.“ Gosp. Svetec potem razlaga, kaj je ministerstvo storilo, da se je kriticar o narodni ravnopravnosti v šolah na Českem in Moravskem odpravila, in potem pravi, da „ne le na Českem in Moravskem, ampak tudi v deželah, kjer Slovenci stanujejo, je nujna potreba, da se narodove pravice ravno v tem obziru izvrše; jaz vem, da ljudstvo more še le potem dobiti zaupanje do ustave in ustavnih naredeb, ako se tudi v tem obziru ustava do dobrega izvrši.“ Potem pominja govornik potovanja Njegove ekscelencije ministra dr. Giskre skozi Ljubljano ter pravi, da so njegove besede prav čudno posvetile dotično mišljenje vladino. Nočem misliti, da je res, kar so razglašali časniki, nočem misliti, da je minister tako govoril, kakor so poročali javni listi. Gospod minister je neki med drugimi rekel, naj si Slovenci sami odgojajo svoje uradnike, ako hočejo imeti narodne, to je, take uradnike, ki bi mogli tudi v slovenskem jeziku uradovati. (Na desni: Čujte, čujte! Dr. Giskra: To ni res!) Gledé šole je gospod minister neki rekel, da naj si Slovenci svoja učilišča sami na lastne stroške napravljajo, ako hočejo imeti učilišča s slovenskim učnim jezikom (na desni: Čujte!). Kakor pravim, ne vem ali je to res tako, in misliti smem, da vse to ni resnično; kajti ko bi bil gospod minister kaj takega rekel, bil bi se v popolno nasprotstvo stavil obstoječim osnovnim pravicam! To bi bilo nasproti §. 19. postave o splošnih državljanskih pravicah, po katerem v tacih deželah, kjer biva več narodov, se imajo javna učilišča tako vrediti, da vsak narod prejme pomočke za izomiko v svojem jeziku brez sile, da bi se moral učiti drug deželni jezik. Tu postava kategorično ukazuje in ne dela nikakoršnih izjem o tem, kdo zavode plačuje; ona pravi, javna učilišča se imajo tako vrediti, da... (Pravo! na desni strani). Po takem tedaj vprašujem: ali je vlada v tej zadevi kaj storila? Kakor sem že rekel, je le gledé českega kraljestva nekaj storila; storila je nekoliko tudi gledé Moravske; gledé omike dežel pa, kjer slovenski narod stanuje, ni vlada dosihmal nič storila; niti ni predložila dotičnim deželnim zborom postavnih osnov, niti ni po poti ukaza kaj odločiti hotela. — Ker se tedaj v tej zadevi ni nič storilo, primoran sem danes drugokrat izreči pričakovanje, da sl. vlada stori, kar je potrebno, da se omenjeni §. 19. osnovnih pravic djansko izvrši; da na dalje pričakujem, da bo vlada kolikor mogoče odpravila zaukaze, ki so s tem paragrafom v nasprotji, in da, kjer imamo že sklepe deželnih zborov, iz lastnega nagona izroči postavne osnove

dotičnim deželnim zborom; kjer pa bi šlo za više učilne zavode, zlasti za vseučilišča ali pravne akademije slavnemu državnemu zboru; konečno pričakujem, da bo v prihodnji proračun sprejela dotične stroške, ki so potrebni, da se omenjene postave tudi materialno izvršiti morejo. Ustava ne sme stati samo na papirji; v djanji, v istini se mora oživiti; to, gospōda moja, je neobhodno potrebno, ako hočemo v Avstriji doživeti srečo to, da bodo zadovoljni vsi narodi, da bode soglasno delovanje napravilo državo trdno in močno, nas vse pa srečne. (Pravo! v desni sredini.)

Ravno zdaj — se piše „Novicam“ 15. dne t. m. — teče gromovita debata o brambovski postavi; večina in manjina se hudo krešete: na vsaki strani je skoro enako število poslancev. Za manjino stoji 25 krajnih levakov, Poljci, Slovenci in Dalmatinci; Tiroljci so se zadnjo uro vmaknili. Dr. Toman je navdušeno govoril. Kdor zmaga, zmaga le za par glasov.

Hrvaško. — Potovanje Njih Veličanstev po vseh okrajih je sijajno na vso moč; vsak kraj stori, kar le more, da sprejme svojega kralja veličastno; tisočerni živio-, eljen- in eviva-klici se razlegajo po okolica, kjer gré ali se vozi. Osvečavi v Zagrebu in na Reki pa ste presegle vse, kar se je dosihmal doživelo v teh mestih. Ko se je presvitli kralj iz Karlovca vrnil v Zagreb, podpisal je pismo, ktero daje Hrvatom vseučilišče v Zagrebu, ktero se bode po njegovem imenu imenovalo Franc-Jožefovo vseučilišče z modroslovno, juridično in zdravilsko fakulteto, po katerem se je želja Jugoslavenov glasila že mnogo mnogo let. — Iz Reke potuje Njih Vel. cesar v Pulj, in pride 19. dne t. m. v Trst, kjer ostane en dan, in se potem le po kratki pomudi na železnici skozi Ljubljano (20. dne t. m.) in Gradec vrne na Dunaj. Presvitla cesarica se je že iz Zagreba vrnila nazaj.

Listnica vredništva. Gosp. J. Z. v Tr..u: Danes ni bilo mogoče. — Gosp. O. M. G. P. v P.: Poslanih 15 gold. je sprejek založnik in vse vredil. Izvedeli smo mi še le iz v. pisma. Prvi zvezek se bo poslal s 5. 6. 7. in 8. aprila meseca.

Žitna cena

v Kranji 15. marca 1869.

Vagán pšenice 4 fl. 75. — rži 3 fl. 20. — ječmena — fl. —. — ovs 2 fl. 20. — soršice 3 fl. —. — ajde 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 50. — krompirja 1 fl. 70. — fižola 3 fl. 52.

Žitna cena

v Ljubljani 13. marca 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 40 — banaške 5 fl. 10. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 54. — rži 2 fl. 80. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 0. — ajde 2 fl. 50. — ovs 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 16. marca.

5% metaliki 62 fl. 60 kr. Ažijo srebra 122 fl. — kr.
Narodno posojilo 70 fl. 25 kr. Cekini 5 fl. 84 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu } 13. marca 1869: 12. 30. 65. 44. 32.
na Dunaji } 28. 84. 53. 49. 30.
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 10. aprila.